

Undersökning av anmälningsplikten för djurhälsopersonal angående vanvård - av hästar och sällskapsdjur

*Investigation of the obligation to report the mistreatment
of animals for professionals working with animal healthcare
- horses and companion animals*

Sanna Viktorsson Lindh

Skara 2016

**Etologi och djurskydd – Kandidatprogram
2011/2014**

Studentarbete
Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Nr. 679

Student report
Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health

No. 679

ISSN 1652-280X

**Undersökning av anmälningsplikten
för djurhälsopersonal angående vanvård
- av hästar och sällskapsdjur**

*Investigation of the obligation to report the mistreatment of animals for
professionals working with animal healthcare
- horses and companion animals*

Sanna Viktorsson Lindh

Studentarbete 679, Skara 2016

**G2E, 15 hp, Etologi och djurskydd – Kandidatprogram, självständigt arbete i biologi,
kurskod EX0520**

Handledare: Stefan Gunnarsson, Husdjurens miljö och hälsa,
SLU Skara, Box 234, 53223 Skara

Examinator: Maria Andersson, Husdjurens miljö och hälsa,
SLU Skara, Box 234, 53223 Skara

Nyckelord: vanvård, anmälan, välfärd, utbildning, djurhälsopersonal

Serie: Studentarbete/Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, nr. 679, ISSN 1652-280X

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Box 234, 532 23 SKARA

E-post: hmh@slu.se, **Webbsida:** www.slu.se/husdjurmiljohalsa

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehållsförteckning

1. Inledning	
1.1 När har djurhälsopersonal i sin yrkesutövning fullgjort sin anmälningsplikt?	5
1.1.1. Vad kan hända om djurhälsopersonal inte fullgör sin anmälningsplikt?	5
1.1.2. Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård	
1.2 Syfte och frågeställningar	6
2. Metod	6
2.1 Anmälningar från länsstyrelserna	7
2.2 Enkät till djurhälsopersonal	7
3. Resultat	8
3.1 Hur många anmälningar inkommer till Länsstyrelsen?	8
3.2 Vad visade enkäten?	8
4. Diskussion	10
4.1 Data från Länsstyrelserna	15
4.2 Enkäten	15
4.3 Övriga tankar	16
4.3.1 För och nackdelar med den valda metoden?	19
4.3.2 Vilka styrkor och svagheter finns det i den lästa litteraturen?	19
4.3.3 Hur kan arbetet tillämpas?	
4.3.4 Hur är mitt arbete ett värdefullt bidrag inom området?	21
4.3.5 Vilka möjliga nya frågeställningar finns att beakta för vidare forskning?	21
4.3.6 Vilka konsekvenser kan mina nya frågeställningar ge för forskningen?	22
5. Slutsats	
6. Sammanfattning	22
7. Tack	23
8. Referenser	24
	24
Bilagor	
1. E-post till djursjukhus/kliniker/praktiker anslutna till RAID – Riksföreningen Anställda Inom Djursjukvård, samt till Godkända hovslagare registrerade hos Jordbruksverket:	
2. Enkätens utformning	
3. Tabeller	

Abstract

In Sweden, veterinarians have since 1971 had an obligation to report the mistreatment of animals to the county administrative boards. Since the first of January 2010 the obligation according to 28 a § law of Animal welfare (1988:534) also include other professions within the animal healthcare sector, as for example veterinary nurse and farrier. The purpose of the obligation for professionals in animal healthcare to report animal mistreatment is to promote animal protection. The purpose of this study was to investigate how and if the obligation is fulfilled and how the obligation is perceived amongst the professionals in animal healthcare.

The county administrative boards categorized incoming reports as either “veterinarian”, “other” or “public” at the time of the study. Therefore, the incoming reports could only be assumed to come from veterinarians as veterinary nurse could have been placed in either “veterinarian” as well as in “other”, and farrier in “other”. Incoming reports, excluding the ones from veterinarians at slaughterhouses, are for the year of 2009 (before the extension of the obligation) at 87 reports, respectively 158 in 2010, 221 in 2011, 249 in 2012 and 264 in 2013. All together the reports were split on the animal species; dogs (197), cats (317), other companion animals (13), horses (53), farm animals (323), other animals (8) and not specified (381).

A electronic survey was sent to 45 clinics/practices for horse or companion animals as well as to 120 farriers with a license in Sweden. In total 145 persons from the three professions answered. 82 % of the participants had at least once had suspicions about animal mistreatment but only 42 % of the participants had at one time reported the mistreatment to the county administrative board. 36 % of the participants reported that they were insecure in how to make a evaluation about mistreatment in accordance with the animal welfare legislation. Furthermore 31 % reported that they had themselves, colleagues or their working unit been exposed to threats and/or violence from the animal owner when mistreatment had been reported. 81 % reported a need of further education and discussions about how to interpret the animal welfare legislation and how to make a evaluation if an animal had been mistreated or not.

In conclusion; the obligation to report animal mistreatment for animal healthcare professionals has fulfilled its purpose as the incoming reports have increased in number over the years. The county administrative boards need to investigate how to make the registrations of incoming reports more easy to find, and how to make the headlines more informative and consistent. The county administrative boards also need to collaborate more as they now work completely independent, and therefore the records are hard to evaluate on national level. The regional application of the obligation can be improved and further research into how to enhance the use of the obligation are needed. Further investigations regarding education in how and when to use the obligation is of primary concern to the people that participated in the survey.

1. Inledning

Legitimerade veterinärer har sedan 1971 varit anmälningsskyldiga vid misstanke om vanvård (4 § i Förordning 1971:810 med allmän veterinärinstruktion, omtryckt i 2008:1052, därefter upphävd genom Förordning 2009:1388). Sedan den 1 januari 2010 har anmälningsskyldigheten överförs till 28 a § Anmälan om vanvård m.m. i Djurskyddslagen (1988:534), enligt Lag (2009:303), och därmed utökats att inkludera ett flertal andra yrkeskategorier inom området, vilka benämns som *djurhälsopersonal*. Enligt 3 kap. i Lag (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård inkluderar yrkesbenämningen *djurhälsopersonal* personer som är yrkesverksamma inom djurens hälso- och sjukvård och som har legitimation som veterinär eller djursjukskötare, eller godkännande för arbete inom djurens hälso- och sjukvård som exempelvis godkänd hovslagare. Enligt samma lag kan andra yrkeskategorier såsom leg. sjuksköterska, leg. sjukgymnast och leg. tandläkare som blivit godkända av Jordbruksverket att även få arbeta med djur ingå i denna benämning. Nedan är ett utdrag över anmälningsplikten i Djurskyddslagen:

Djurskyddslagen 1988:534

Anmälan om vanvård m.m.

28 a § Om den som tillhör djurhälsopersonalen i sin yrkesutövning finner anledning att anta att djur inte hålls eller sköts i enlighet med denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, ska denne anmäla detta till

1.1. När har djurhälsopersonal i sin yrkesutövning fullgjort sin anmälningsplikt?

En person inom kategorin djurhälsopersonal kan anses ha fullgjort sin anmälningsplikt när denne i sin yrkesutövning har funnit anledning att anta att djur inte hålls eller sköts i enlighet med lagstiftningen och har delgett sina misstankar till ansvarig kontrollmyndighet enligt 28 a § Anmälan om vanvård m. m. i Djurskyddslagen (1988:534).

1.1.1. Vad kan hända om djurhälsopersonal inte fullgör sin anmälningsplikt?

Enligt 5 kap. 1 § i Lag (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård är det Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelsen som är tillförordnade tillsynsmyndigheter för den som tillhör djurhälsopersonalen. Enligt samma kapitel ska en

tillsynsmyndighet rådgiva, informera och på andra sätt underlätta för djurhälsopersonal att kunna fullgöra sina skyldigheter, däribland anmälningsplikten. Om djurhälsopersonal inte fullgör sina skyldigheter kan denne anses ha brutit mot sina åtaganden och länsstyrelsen har då rätt att utfärda förelägganden med eller utan vite (2009:302). Om länsstyrelsen anser att det finns skäl för disciplinpåföljd, såsom erinran eller varning, anmäls detta till Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård som prövar detta. Finns det skäl för beslut om prøvotid, återkallelse av legitimation eller annan behörighet och begränsning av förskrivningsrätt enligt 6 kap. i Lag (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård anmäls detta av Jordbruksverket till Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård efter anmälan från länsstyrelsen. Även åtal kan bli aktuellt om brottet är föreskrivet med fängelse.

1.1.2. Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård

Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård är den myndighet som ansvarar för frågor om disciplinansvar för djurhälsopersonalen, såsom att pröva återkallelse av legitimation/godkännande för djurhälsopersonal. Deras uppgifter och organisation regleras av Lag (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Vid en anmälan bedömer Ansvarsnämnden om personen har brutit i sin yrkesutövning till en sådan grad att en disciplinpåföljd är att tillämpa, exempelvis en varning. När en varning inte kan anses vara en tillräckligt ingripande åtgärd kan Ansvarsnämnden enligt 6 kap. 5 § i Lag (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård vid en bedömning undersöka om den anmälda ska sättas på en 3-årig prøvotid, detta om förseelserna var av allvarlig grad, såsom exempelvis grov felbehandling eller skador uppkomna vid operation (Annelie Svensson, Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård, personligt meddelande, 2014-04-10). Prövotiden är att se som en skyddsåtgärd för att förhindra framtida förseelser och därför undersöks det även om förseelsen gränsar till sådant som kan leda till återkallelse av legitimation (Annelie Svensson, Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård, personligt meddelande, 2014-04-10). Inkommer ytterligare en anmälan om förseelse till Ansvarsnämnden under den anmäldes prøvotid leder det till återkallelse av legitimation om inte särskilda skäl kan åberopas enligt 6 kap. 6 § i Lag (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Återkallelse av legitimation/godkännande är en allvarlig skyddsåtgärd och beaktas bara då andra alternativ saknas (Annelie Svensson, Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård, personligt meddelande, 2014-04-10).

1.2. Syfte och frågeställningar

Avsikten med den här studien är att undersöka hur lagen om anmälningsplikt för djurhälsopersonal efterlevs ute i fält och på kliniker. Målet är även att bilda en uppfattning om hur djurhälsopersonalen upplever anmälningsplikten samt vilka möjliga problemområden som behöver adresseras. Om problemområden finns vilka tänkbara vägar finns det i så fall för att förbättra situationen för djurhälsopersonalen angående

anmälningsplikten. Studien är inriktad på sällskapsdjur samt häst då detta område är mindre belyst än lantbruksdjur.

Frågeställningarna kring detta ämne är:

- Hur ser fördelningen ut mellan olika inkomna anmälningar till länsstyrelsen från djurhälsopersonal; framgår djurslag? Är sällskapsdjur samt häst representerade?
- Vad kan det finnas för möjlig bakgrund till att djurhälsopersonal inte anmäler misstanke om vanvård även när de anser en anmälan vara befogad?
- Har djurhälsopersonalen upplevt hot, våld eller andra negativa incidenter från djurägaren/-hållaren efter det att en anmälan om misstanke om vanvård har gjorts?
- Hur kan man gå tillväga för att hjälpa djurhälsopersonal att tillämpa anmälningsplikten?

2. Metod

Arbetet består av två delar; första handlar om insamlad information från länsstyrelserna angående inkomna anmälningar i ämnet och den andra delen behandlar en enkät som skickades ut till djurhälsopersonal.

2.1. Anmälningar från länsstyrelserna

En förfrågan om inkomna anmälningar från djurhälsopersonal till Sveriges 21 länsstyrelser skickades ut via e-post i slutet av februari 2014. Efter två påminnelser hade svar från alla 21 länsstyrelser inkommit i slutet av april 2014. Enligt djurskyddshandläggarna registreras anmälningar i tre olika kategorier; veterinär, annan och allmän. ”Annan” innebär anmälningar från polis, hovslagare (både godkänd som icke godkänd) m.fl., det vill säga personer annan än allmänhet. Sökningen av djurskyddshandläggarna gjordes med sökordet ”Veterinär” i deras datasystem Platina. Svaren från djurskyddshandläggarna inkom i varierande format; länsstyrelsernas siffror och kommentarer i ett e-post meddelande, djurskyddshandläggarnas egenkonstruerade tabeller med siffrorna från sökningen och utdrag i Microsoft Excel-fil samt skärmdumpar av ärenderubrikerna i PDF-format. Informationen från respektive länsstyrelse bearbetades och en tabell utformades i Microsoft Word efter diversiteten av informationens utformningar. Allt räknades av författaren till detta arbete om inte djurskyddshandläggaren själv redan hade gjort detta. Siffrorna dubbelkollades och en till tabell över vilka djurslag som anmälningarna berörde designades. ”Övriga sällskapsdjur” innefattade kanin, hamster och sköldpadda; ”Lantbrukets djur” innefattade nöt, svin, get/får/lamm och fjäderfä; ”Övriga djur” innefattade ren, älg, igelkott, elefant samt ospecificerat fågel; ”Ej specificerat” innefattade när inget djurslag benämndes eller när ett samlingsnamn hade angivits, exempelvis sällskapsdjur och lantbruksdjur. Andra djurslag än dessa har ej benämnts i de inkomna anmälningarna. Två sammanfattande stapeldiagram gjordes i Excel över de totala siffror de båda tabellerna visade.

2.2. Enkät till djurhälsopersonal

En enkät (se bilaga 2.) skickades ut till 45 st smådjurs- och hästkliniker och praktiker som var anslutna till Riksförbundet Anställda Inom Djursjukvården (RAID) och hade lagt upp en länk till deras respektive hemsida på RAID's hemsida för medlemmar, där en e-postadress kunde lokaliserats (se bilaga 1. för e-post meddelandets utformande.) Medverkande i enkäten uppmanades även att skicka enkäten vidare till berörda medarbetare. En vecka efter enkäten skickades ut till djurklinikerna fick även godkända hovslagare tillgång till enkäten efter hjälp från Jordbruksverket där e-post till en del av de registrerade godkända hovslagare (130 st, varav 120 st fungerade) kunde lokaliserats. Enkäten var öppen i två veckor och när den stängdes hade enkäten fått en svarsfrekvens på 145 personer (n=145). Enkäten bestod av 11 frågor med ”ja”, ”nej” och ”vet ej” – svar där endast ett av dessa kunde väljas. Enkäten utformades via Google Forms och distribuerades via en länk. Fråga 7 bestod av en frivillig fråga som kunde besvaras med egna ord.

3. Resultat

3.1. Hur många anmälningar inkommer till länsstyrelsen?

Man kan se mer än en dubbling av de inkomna anmälningarna mellan åren 2009 och 2010, medan åren 2010 till 2013 håller en jämn nivå, i alla fall om man enbart tittar på ”Veterinärer inklusive slakterier” (Fig. 1). Tittar man på kolumnen med ”Veterinärer exklusive slakterier” ser man att det ökar över åren, indirekt så har då anmälningarna från officiella veterinärer på slakterier sjunkit (Fig. 1). Man kan se att hund och katt förekommer flest gånger i anmälningarna under åren 2009 till 2013 (Fig. 2). Häst förekommer till viss del men övriga sällskapsdjur såsom hamster, kanin och sköldpadda förekommer ytterst sällan i de inkomna anmälningarna. Det finns dock ett stort mörkertal då ca 30 % av de inkomna anmälningarna inte är specificerade på vilket djurslag anmälan gällde i ärenderubriken (se ”Ej specificerat” i Fig. 2). För mer detaljerad information se bilaga 3.

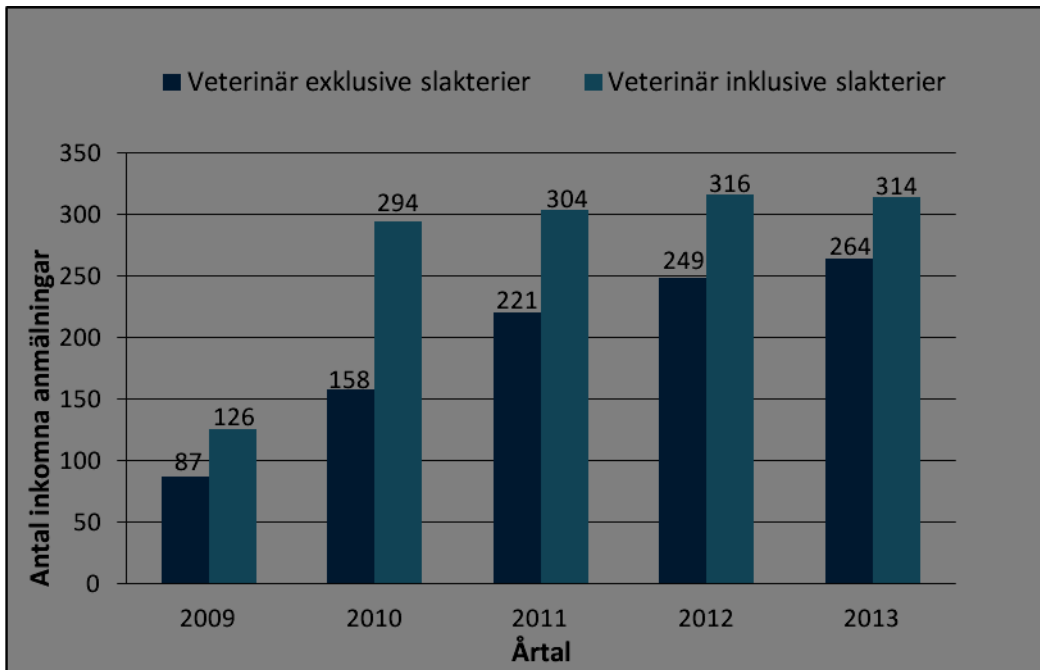

Fig. 1 – Sammanfattade stapeldiagram av tabell 1 (se bilaga 3.) över inkomna anmälningar från djurhälsopersonal från Sveriges 21 länsstyrelser. Statistiken behandlar inkomna anmälningar från kategorin ”Veterinär” ur länsstyrelsernas databas Platina.

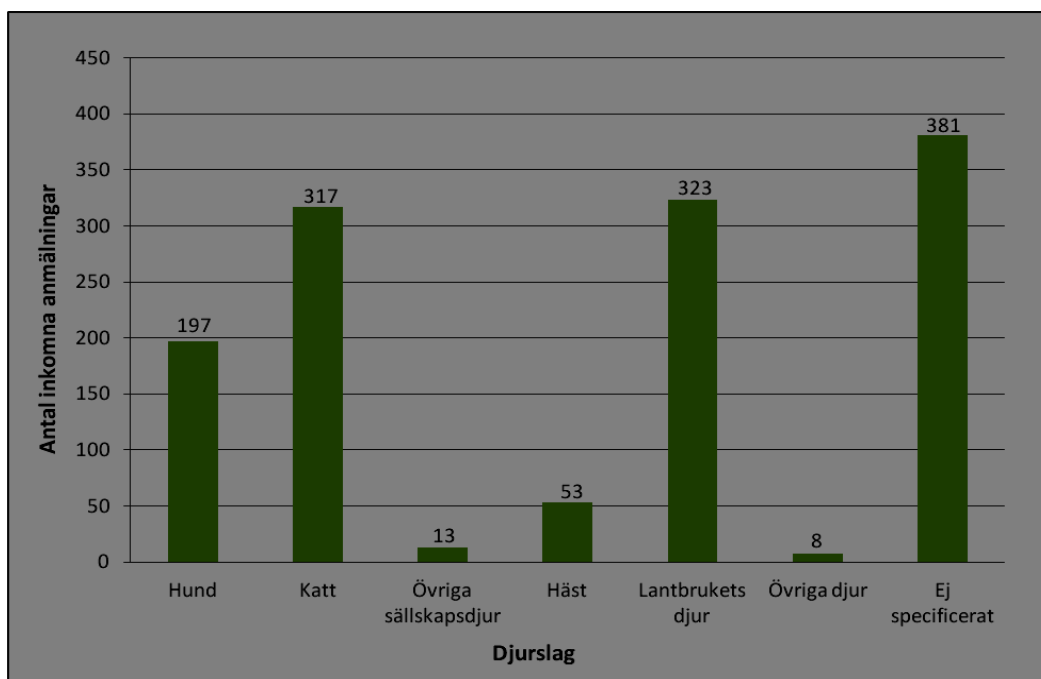

Fig. 2 – Sammanfattande stapeldiagram av tabell 2 (se bilaga 3.) över vilka djurslag de inkomna anmälningarna från kategorin ”Veterinär” berörde för respektive länsstyrelse mellan år 2009-2013.

3.2. Vad visade enkäten?

Enkätens svarsfrekvens var 145 personer (n = 145) inom kategorin djurhälsopersonal. I enkätens första fråga besvarades vilken yrkesroll den medverkande tillhörde (Fig. 3). Där kan man se att svarsfrekvensen är relativt jämn mellan de tre yrkesrollerna leg. veterinär, leg. djursjukskötare och godkänd hovslagare. Fråga 2, som hanterade hur länge de medverkande varit yrkesverksamma i sin yrkesroll, har valts att uteslutas ur resultatet.

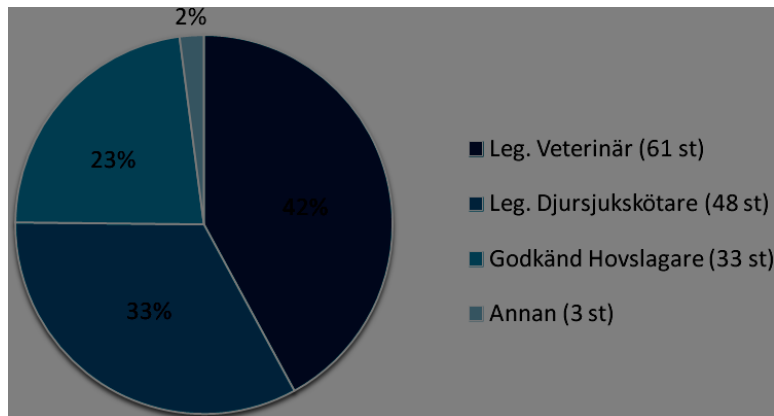

Fig. 3 – Fråga 1) Vilken yrkesroll av djurhälsopersonal tillhör du?

Fråga 3 och 4 behandlar utbildning, då generellt om djurskyddslagstiftningen men även om de medverkande är medvetna om anmälningsplikten. 71 % har svarat att de har fått undervisning i djurskyddslagstiftningen, medan 21 % har svarat nej och en mindre andel är osäkra på ifall de fått någon utbildning i detta ämne (Fig. 4). Däremot, i jämförelse med vad de medverkande svarat på fråga 4, så känner 92 % till anmälningsplikten (Fig. 5).

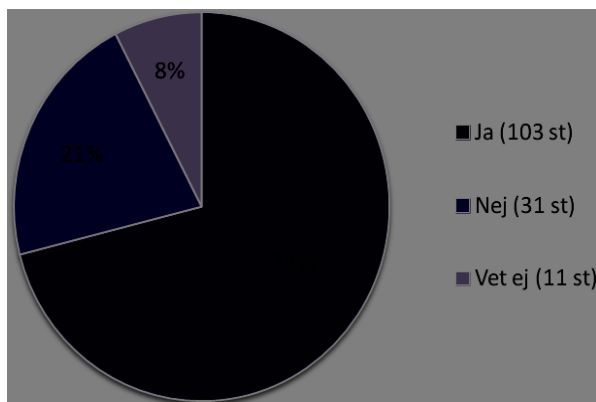

Fig. 4 – Fråga 3) Har du i din utbildning till din verksamhets yrkesroll fått undervisning i Sveriges djurskyddslagstiftning?

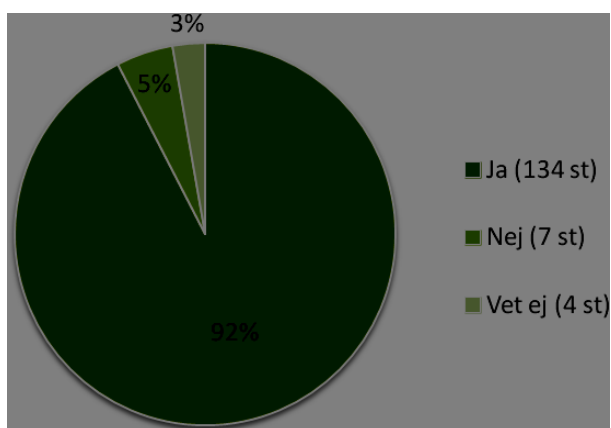

Fig. 5 – Djurskyddslagen (1988:534) som trädde i kraft 1 januari 2010?

Fråga 4) Känner du till 28 a §

I fråga 5 har de medverkande fått svara på ifall de någon gång i sin yrkesutövning funnit anledning att misstänka att djuret inte sköts eller har hållits enligt djurskyddslagstiftningen. Över 80 % svarade att de någon gång har haft misstankar (Fig. 6). I svaren på fråga 6 (Fig. 7) kan man se att 42 % av de medverkande någon gång anmält sina misstankar till länsstyrelsen, vilket är 50 % färre än de som någon gång har haft misstankar att djuret inte sköts eller har hållits enligt djurskyddslagstiftningen enligt fråga 5.

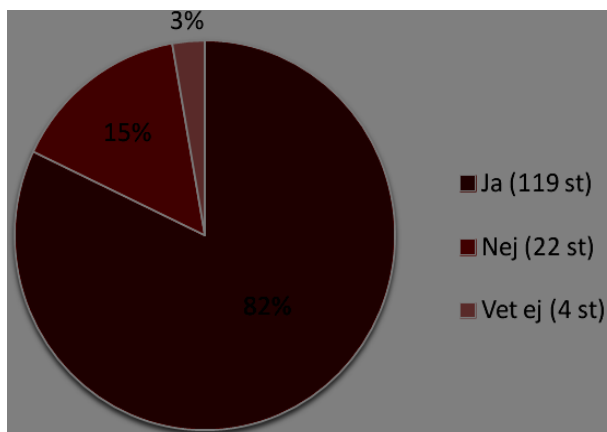

Fig. 6 – Har du någon gång i din verksamma yrkesutövning funnit anledning att anta att djur/-et inte hålls eller sköts i enlighet med djurskyddslagstiftningen?

Fråga 5) Har du någon gång i din

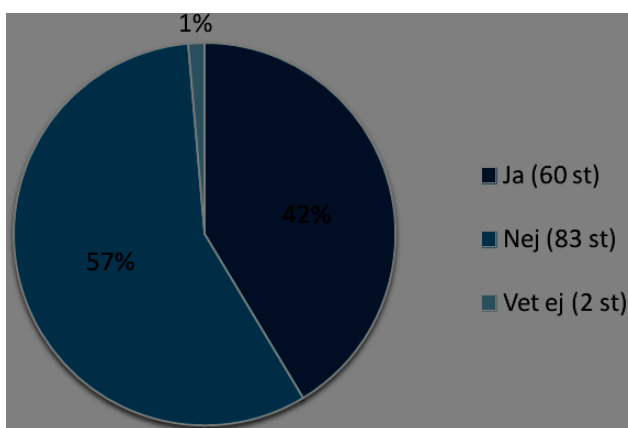

Fig. 7 – Fråga 6) Har du någon gång i din verksamma yrkesutövning anmält dina misstankar till länsstyrelsen?

Svaren på den frivilliga frågan 7, där de medverkande fick besvara med egna ord varför eller varför de inte hade anmält sina misstankar till länsstyrelsen, var varierande och formulerade på olika sätt. Ungefär 60 % av kommentarerna berörde orsaker, anledningar eller förhållningssätt till varför en anmälan inte gjordes vid en misstanke om vanvård. De resterande 40 % av dessa kommentarer behandlade varför en anmälan gjordes vid tillfället för misstanken. Nedan följer ett urplock av kommentarerna, anonymt citerade:

”Cheferna bestämmer om det ska anmälas eller inte.”

”Som klinik är man nog rädd att avskräcka andra från att komma dit med sina djur.”

”Jag har många gånger känt att djur inte sköts på rätt sätt men jag har inte anmält. Svårt att dra gränsen för anmäler man alla som inte skött sitt djur på rätt sätt så skulle ingen tillslut våga gå till veterinären.”

”Som sköterska känns det inte ok att anmäla om veterinären inte anser det nödvändigt.”

”Rekommendation om vård/avlivning vilket djurägaren enligt min bedömning förstått. Anledning att jag inte anmält har varit att graden inte varit ”så allvarlig” och att djurägaren inte förstått vilket lidande djuret varit utsatt för.”

”Oftast slutar dessa fall med avlivning och då för vi ju inte ärendet vidare. Ibland känner vi oss osäkra på om det bör anmälas eller inte, svårt att gå på magkänsla.”

”Bristen låg i att djurägaren helt enkelt inte visste bättre men ville lära sig mer och gjorde de förbättringar som behövdes efter rådgivning och höll kontakten och då kände jag att det inte var nödvändigt att gå vidare med en anmälan.”

”Jag meddelar ansvarig djurhållare vilka brister jag anser dom har och tar en diskussion. Åtgärdas bristerna anser jag inte det är tvunget att blanda in myndigheter.”

”Kändes som min skyldighet. Det kändes bra att anmäla då överträdelsen var grov.”

”Ibland att djurägaren vägrat ta bort ett svårt sjukt djur. Ibland att de inte vill operera saker som borde åtgärdas. Ibland att de är för smala eller för feta.”

”Djuret avlivades, handlade om okunskap.”

På fråga 8 har 36 % svarat att de känner sig osäkra inför att göra en bedömning av att djur inte hålls eller sköts i enlighet med lagstiftningen (Fig. 8). 31 % har även svarat på fråga 9 att de, en kollega eller deras arbetsplats har fått uppleva hot och/eller våld på grund av att en anmälan har gjorts (Fig. 9).

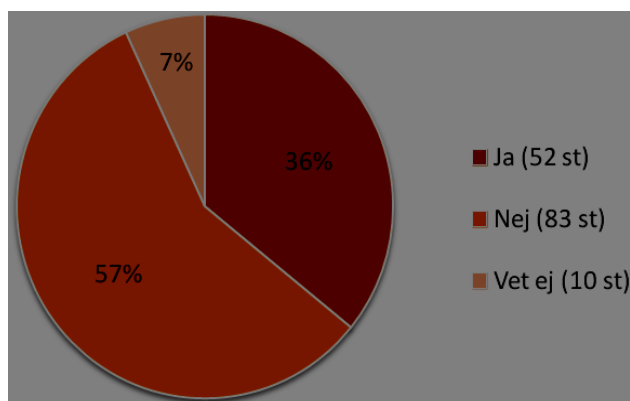

Fig. 8 – Fråga 8) Känner du dig osäker kring att göra en bedömning av att djur inte hålls eller sköts i enlighet med djurskyddslagstiftningen?

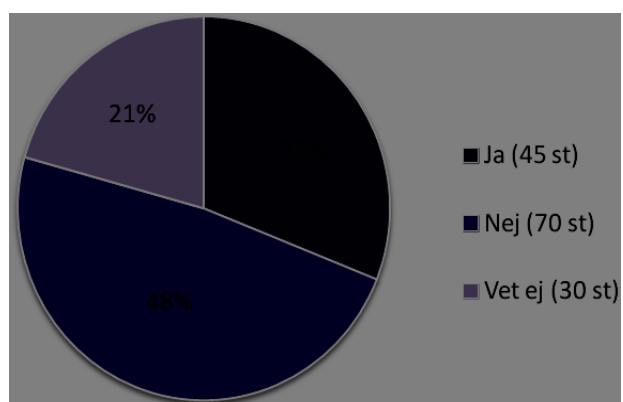

Fig. 9 – Fråga 9) Har du, eller dina kollegor/arbetsplats, fått uppleva hot, våld eller andra negativa incidenter från djurägaren/-hållaren på grund av att en anmälan gjorts av dig, en kollega eller av din arbetsplats?

I fråga 10 efterfrågades om de medverkande kände ett behov i efterhand av att få mer undervisning om djurskyddslagstiftningen under tiden de utbildades till sina respektive yrkesroller. Majoriteten, 67 %, av de svarande kände att det hade de velat ha (Fig. 10). I fråga 11 svarade 81 % av de medverkande att de skulle vilja ha fortbildning angående djurskyddslagstiftningen och hur man gör en bedömning av djuren och om något bryter mot djurskyddslagstiftningen (Fig. 11).

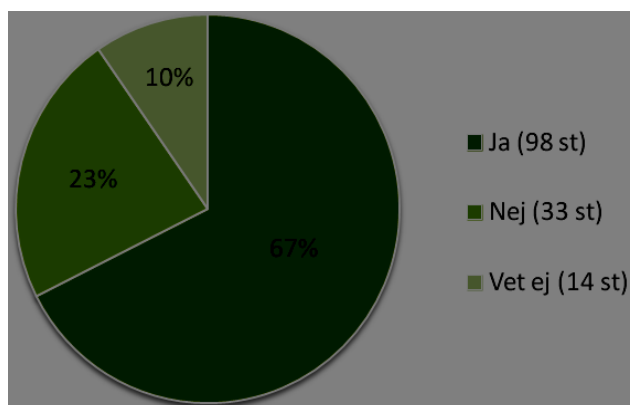

Fig. 10 – Fråga 10) Skulle du ha velat ha mer undervisning i din utbildning av din yrkesroll som behandlade djurskyddslagstiftningen samt hur man gör en bedömning av att djur inte hålls eller sköts i enlighet med djurskyddslagstiftningen?

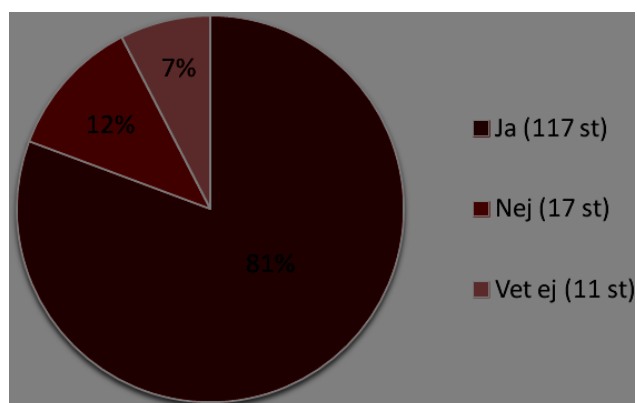

Fig. 11 – Fråga 11) Skulle du vilja ha kontinuerlig fortbildning rörande ovanstående i fråga 10?

4. Diskussion

4.1. Data från länsstyrelserna

När förfrågan på inkomna anmälningar skickades iväg lämnades den väldigt öppen för att jag i dåläget inte visste hur de olika länsstyrelserna arbetade och registrerade anmälningar. Ett återkommande tema i svaren från djurskyddshandläggarna är att sådan data inte finns eller är svår att sammanställa. Samt att de medgav i svaret att det skulle finnas många felkällor såsom att det inte finns en harmoniserad registrering av inkomna ärenden som beskriver vad ärenden handlar om och av ”vem” som anmälde. Några av djurskyddshandläggarna förklarade att de enbart använde tre kategorier; ”veterinär”, ”annan” och ”allmän”, när de använde en beteckning av var anmälan kom ifrån, i de fall de använde en beteckning. Djurskyddshandläggarna poängterade att om en anmälan kommit in från en djursjukskötare kan den anmälan ha hamnat i både kategorin ”Veterinär” likväl som i ”Annan”. Detta gör de svårt eller rent av omöjligt att göra en sökning av inkomna ärenden eftersom djurhälsopersonal klumpas ihop i en eller flera kategorier. De flesta djurskyddshandläggare kunde dock inte erinra sig att det någonsin kommit in en anmälan från en djursjukskötare, de menade att om så var fallet så är dessa anmälningar få och att det antagligen är den ansvariga veterinären som tar beslut om en anmälan ska ske trots att det kanske är djursjukskötaren som fattat misstankar. Min slutsats, efter att ha läst de inkomna svaren från enkäten, är att det är högst troligt att det sistnämnda tillvägagångssättet är en oskriven regel på många arbetsplatser.

Dubbleringen av inkomna anmälningar mellan 2009 till 2010 kan till stor del förklaras av att anmälningsplikten utökades och trädde i kraft 1 januari 2010. En annan orsak till den kraftiga ökningen kan vara att djurskyddskontrollen flyttades över till länsstyrelserna från kommunerna år 2009, vilket innebar mer personal som kunde ta emot, kontrollera och hantera djurskyddsärenden. En del av djurskyddshandläggarna nämnde även att de inte tror att registreringen har fungerat fullt ut förrän de sista 2-3 åren, det vill säga åren 2011-2013, de förklarade dock aldrig orsaken bakom detta. En mänsklig felkälla kan därmed vara att registreringen av anmälningarna först året 2010, eller senare, gjordes på rätt sätt från övergångsåret 2009. Övergången och hanteringen av registrerade ärenden är en stor felkälla och kan ha bidragit till stora mörkertal vad gäller antalet inkomna anmälningar från djurhälsopersonal.

En annan tänkbar felkälla i data från länsstyrelserna är de siffror jag fick som e-post eller som en Excel-fil. Det är svårt att veta hur djurskyddshandläggarna har gått tillväga vid sökningen, vad de har lämnat utanför sökningen och vad de räknat. Jag kan enbart lita på att den kommunikation vi hade inte blev fel och att siffrorna stämmer något så när. Hade jag vetat allt detta innan, då hade jag begärt ut skärmdumpar av ärendena i PDF-filer. Dessa filer skulle eventuellt kunna vara svåra att tyda men tolkningsfelen skulle sannolikt bli mindre eftersom all rådata skulle tolkats av mig och en mer enhetlig överblick över

ärendena skulle kunna uppnås. En annan sak som är värd att kommentera i Fig. 2 är det höga antalet ospecificerade anmälningar från veterinärer (ca 30 % av ärendena).

En slutsats är att Jordbruksverket behöver skapa tydligare riktlinjer på nationell nivå för att länsstyrelserna ska kunna harmonisera sin ärendehantering, underlätta samarbete mellan de olika länsstyrelserna och för utomstående så att undersökningar och utvärderingar är lättare att utföra och få mer tillförlitliga resultat. Några konkreta tankar som jag har kring registreringen av ärendena som skulle kunna underlätta framtida undersökningar i ämnet, förutom att de generellt är väldigt inkonsekventa, är:

- Ibland anges ”off. veterinär” (officiell veterinär på slakterier) efter namnet och ibland inte på samma personer i kolumnen för avsändare/mottagare.
- Ärenderubriken är ofta otydliga såsom enbart ”Anmälan från veterinär”.
- Anmälningarna registreras på olika sätt med olika meningar för samma saker. Även olika ordval vid benämning av djurslag, såsom t.ex. gris istället för svin, ko istället för nöt, höns istället för fjäderfä.
- Otydligt vilka som är från slakterier, privata kliniker etc. Men dessa uppgifter blir bättre med åren.
- Ibland används samlingsnamn på djurslagen såsom ”lantbruksdjur” och ”sällskapsdjur”, eller så utelämnas djurslag helt.

4.2. Enkäten

Svarsfrekvensen på enkäten blev 145 personer och enkäten fick blandade medverkande så att enkäten speglar leg. veterinärers, leg. djursjukskötarens och godkända hovslagares åsikter.

Fråga 3 kan innebära vissa felkällor såsom om frågan misstolkats och de som besvarat frågan trott att de måste ha fått utbildning i hela djurskyddslagstiftningen för att besvara frågan med ett ”ja”. De 21 % som svarat ”nej” och 8 % som svarat ”vet ej” kan vara ett tecken på denna feltolkning. Men det kan också betyda att utbildningarna är bristfälliga i den aspekten, eventuellt på grund av att en del veterinärer utbildats vid andra universitet än SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet) utomlands och därmed inte fått någon formell utbildning i svensk djurskyddslagstiftning. En annan bidragande orsak kan vara att majoriteten leg. djursjukskötare och godkända hovslagare blivit just legitimerade och godkända på de övergångsregler som kom till då de nya reglerna trädde ikraft och därmed fått information från Jordbruksverket och sedan fått utbilda sig själva i ämnet. Detta kanske kan förklara varför svaren på fråga 3 ser ut som de gör. 92 % av de medverkande svarade på fråga 4 att de kände till anmälningsplikten. För att kunna fullfölja sin anmälningsplikt till fullo krävs det kunskap i djurskyddslagstiftningen. Som fråga 3 visar verkar det som att det finns en kunskapslucka vilket gör att de finns nästintill 30 % av djurhälsopersonalen som antagligen har problem att kunna fullfölja sin anmälningsplikt då viss kunskap saknas.

82 % av de medverkande svarade att de någon gång har haft misstankar om vanvård, 15 % svarade ”nej” och 3 % svarade ”vet ej”. De 18 % som inte haft misstankar om vanvård eller varit osäkra i den frågan kan med största sannolikhet förklaras av att de inte hunnit arbeta så länge i sin yrkesverksamma roll, haft misstankar innan den nya anmälningsplikten trädde ikraft eller att de personligen inte varit med om ett sådant fall där de har haft anledning att fatta misstankar. Det jag tycker är oroväckande är svaren i fråga 5 i jämförelse med dem i fråga 6 där endast hälften av de som svarade att de haft misstankar faktiskt har anmält detta till länsstyrelsen. De övriga medverkande som inte anmälde fast de haft misstankar tror jag kan förklaras av att anmälan har gått genom veterinärerna/annan överordnande eller att de helt enkelt har låtit bli att anmäla eller funnit en anledning som kan rättfärdiga att ej anmäla ärendet. Serpell (2005) fann att den största påverkan på första års veterinärstudenters moraliska värderingar påverkades av deras föräldrars värderingar samt om studenterna tidigare hade haft kontakt eller upplevelser tillsammans med djur, där ägande av djur stod för den största influerande effekten. Utöver detta såg Serpell (2005) även att kvinnliga studenter visade en högre grad av oro för djurs rättigheter och välfärd än de manliga studenterna. Studenter som också hade en bakgrund på landet hade mindre negativa attityder gentemot jakt, användning av levande djur för undervisning men hade en mer negativ attityd gentemot att djurs rättigheter och välfärd lärs ut i utbildningen. Hade studenterna även arbetat på ett jordbruk med produktionsdjur eller själva ägt produktionsdjur såg Serpell (2005) ett minskat erkännande av orättvis behandling mellan produktionsdjur och sällskapsdjur, ett minskat erkännande av djurs välfärd och rättigheter och dessa studenter tenderade även att tro att djur inte känner/upplever smärta på samma sätt som människor. Studenter som ägde eller hade ägt häst, hund och/eller katt tyckte precis tvärtom gentemot ovanstående, de var för djurs rättigheter, för lika behandling och välfärd, denna grupp studenter trodde att djur känner smärta på samma sätt som människor och ansåg även att en veterinärs primära uppgift var att tjäna djurets intressen (patienten) framför djurägarens intressen (klienten) (Serpell, 2005). Detta kan visa på att välfärden och djurskyddet för djur på kliniker och praktiker högst troligt påverkas av djurhälsopersonalens tidigare erfarenheter likväl som nuvarande ägande av djur. Det kan vara så att de medverkande i min enkät har skiftande attityder till djur vilket påverkar om de gör en anmälan om misstanke om vanvård eller inte. De frivilliga kommentarerna i fråga 7 skänker visst ljus över vilka problem som existerar kring anmälningsplikten.

Taylor & Signal (2005) såg i in studie av attityder hos sociologi- och psykologistudenter vid ett universitet i Australien att kvinnor i allmänhet fick högre poäng än män i tester av empati mellan människor samt tester av empati för djur. Högre poäng på skalan visade att personen hade en mer välfärdsorienterad attityd gentemot djur. Ett annat samband Taylor & Signal (2005) hittade var att de studenter som ägde ett sällskapsdjur hade högre välfärds-poäng än de som inte ägde ett djur. Denna undersökning inkluderade inte om de deltagande i enkäten var man eller kvinna eftersom jag ville göra en bred undersökning och ansåg att detta är irrelevant i ett första studie. Det skulle vara intressant att se om och i hur stor grad könet har en inverkan på ifall en person anmäler misstanke om vanvård eller inte. Kan påverkan från kön eller erfarenhetsbakgrund säga oss något om hur man ska gå

tillväga med att förbättra tillämpningen av anmälningsplikten? Yrket som leg. veterinär och leg. djursjukskötare är kvinnodominerat och godkänd hovslagare mansdominerat, könet kanske är ännu en faktor att beakta utöver alla andra.

Heath (2002) såg i sin studie på australienska veterinärers attityder till etik från kollegor att både vid undersökningen efter 5 år och den efter 10 år gav att 75 % respektive 74 % av de deltagande var oroliga över oetiska tillvägagångssätt av andra veterinärkollegor. 25 % respektive 26 % angav att det är ovanligt att veterinärers beteenden är konsekventa vad gäller etiken i yrket. 65 % respektive 52 % av de deltagande var oroliga över den varierande kompetensen hos sina veterinärkollegor (Heath, 2002). På frågan om vad de deltagande skulle göra om de hade orsak att tro att en kollega var inkompetent svarade hälften att de skulle påvisa kollegas inkompetens för andra, runt en tredjedel skulle rapportera till ansvarig nämnd och resten skulle inte göra någonting eller väldigt lite. Heath (2002) såg också att oron över kompetensen hos andra kollegor sjönk med tiden, om detta berodde på att fallen med inkompetenta kollegor blev färre eller om de deltagandes känslighet gentemot inkompetens hos kollegor försvagades är oklart. Det går att dra liknande paralleller till mitt resultat vad gäller utbildning, kompetens och benägenhet att anmäla. 36 % svarade på fråga 8 att de känner sig osäkra kring att göra en bedömning av att djur inte hålls eller sköts i enlighet med lagstiftningen. Dessa svar är en återspeglning av tidigare frågor som visar på att det finns luckor i kompetensen som skapar osäkerhet hos djurhälsopersonalen i sin yrkesutövning. Oavsett hur låg den andel av de svarande som hade svarat att de var osäkra så tycker jag det är viktigt att belysa att det existerar en viss osäkerhet bland djurhälsopersonal som behöver adresseras genom att öka kunskapen hos djurhälsopersonal om hur man tillämpar anmälningsplikten och genom diskussion kollegor emellan för att nå en samsyn i hur man hanterar anmälningsärenden.

Ungefär en tredjedel av de svarande har upplevt hot, våld eller andra negativa incidenter från djurägaren/-hållaren på grund av att en anmälan gjorts. Hot och våld påverkar en hel arbetsplats och alla som arbetar där både psykiskt (ex. trauma, rädsla) och fysiskt (ex. skador). Även detta kan ligga till grund för att djurhälsopersonal kanske inte anmäler vanvård om de tror att de kommer att utsättas för hot och/eller våld. Vilket är ett allvarligt problem för arbetsmiljön likväl som för djurskyddet. Jag tror även att konflikträdsla och hänsyn till djurägaren och om kliniken är i ett affärsförhållande till djurägaren påverkar i mycket hög grad om djurhälsopersonalen vill och kan anmäla. Billeschou Christiansen & Forkman (2007) ser ett problem i att det finns en möjlighet att veterinärer kan ha ett intresse i att en välfärdsbedömning av djuret blir positivt. De menar att djurägaren kan ha svårt att förstå och ta till sig att deras djur kanske kräver vård som de inte har råd med eller som kommer att påverka djurets framtida välfärd. Där veterinärerna ändå stödjer djurägarens beslut fast det ur en veterinärmedicinsk och etologisk synvinkel kanske hade varit bättre att inte göra det. Detta syns tydligt i min undersökning, speciellt i svaren på fråga 7, att djurhälsopersonal tar väldigt stor hänsyn till djurägaren och dennes känslor.

Av de 145 svarande ville 67 % ha mer undervisning av djurskyddslagstiftningen under tiden för sin utbildning och 81 % skulle vilja ha kontinuerligt fortbildning rörande den och hur man gör en bedömning av att djur inte hålls eller sköts i enlighet med lagstiftningen. Detta behöver inte betyda att många känner sig osäkra, utan kanske bara att de skulle vilja ha mer diskussion och harmonisering kring hur man ska hantera ärenden med vanvård. Vanvård av djur är ett känsligt ämne och därför är det svårt att hantera och agera på misstankar om sådant.

4.3. Övriga tankar

4.3.1. För och nackdelar med den valda metoden?

Insamlingen av data från Länsstyrelserna tog 2 månader och var arbetsmässigt tidskrävande, men ett arbete som var nödvändigt att utföra för att kunna utvärdera anmälningsplikten från fler än ett håll. Andra för- och nackdelar angående detta har redan adresserats under tidigare punkt (se 4.1. i Diskussion).

Svarsperioden för att besvara enkäten var två veckor och den blev kortare för de godkända hovslagarna då de var svårare att få kontakt med, därav att de fick tillgång till enkäten en vecka senare. En undersökning som har möjlighet att gå ut till en stor del av eller alla kliniker i Sverige på ett enkelt sätt är något att sträva efter för vidare forskning med enkäter som underlag. Enkäten var enkel och det går inte att urskilja svaren mellan leg. veterinär, leg. djursjukskötare och godkänd hovslagare om inte varje svar undersöks för sig i kalkylarket som Google Forms tillhandahöll, vilket ansågs vara för tidskrävande för detta arbete. Dock går den informationen som Google Forms sparar i kalkylarket att använda som stöd för vidare undersökningar och för framtida forskningsområden om intresse finns. Google Forms enkel att använda i övrigt, den är gratis och enkäten kunde få så många svarande som jag själv ville tillåta. En anonym enkät är att föredra för bättre och mindre missvisande resultat vilket även användes i denna undersökning.

4.3.2. Vilka styrkor och svagheter finns det i den lästa litteraturen?

Forskning som är relevant för denna studie har varit svår att hitta. Jag har valt att begränsa mig och koncentrera mig på vad som kan påverka varför eller varför inte man anmäler misstanke om vanvård. Eftersom att denna studie är en undersökning i djurhälsopersonals agerande vid bedömning av vanvård av djur har jag valt att studera relevant litteratur inom området. Fördelar och nackdelar som jag funnit i den lästa litteraturen är:

Heath (2002) använder sig av studenter på veterinärkurser i Australien för att göra sin undersökning. Studien fick 129 medverkande, vilket liknar min egen svarsfrekvens, som var med från starten av sin veterinärutbildning till 10 år efter sin utbildning. Studien började alltså 1985 och är lite i det äldre laget för att egentligen vara relevant för en sådan undersökning som min som tittar på attityder hos djurhälsopersonal i Sverige idag. Dock

kunde studien påvisa attityder angående kompetens kollegor emellan. Det som är bra med studien är just att den har undersökt attityderna hos studenterna under väldigt lång tid då studien följt dem ut i arbetslivet, sådana studier finns det väldigt sparsamt av och jag tycker att man ska utnyttja de som finns. Så det är både bra och dåligt att studien är gammal. Generellt så uppfattar jag studien som välgjord och eftertänksam och tar upp intressanta punkter i attityder. Jag skulle vilja se en liknande studie gjord i Sverige.

Billeschou Christiansen & Forkman (2007) diskuterar intressanta etiska aspekter och diverse problem med välfärdsbedömningar av djur. Dock är underlaget litet då de endast haft 32 uppföljningsstudier att analysera gjorda på hund och katt. Många värdefulla aspekter påpekas och jag håller helt med om att etologer skulle kunna bidra mycket på en djurklinik. Studien pekar ut brister i välfärdsbedömningar gjorda på kliniker men också hur dessa skulle kunna förbättras. De har välgrundade argument vilket gör att arbetsmaterialet inte känns så litet som man först trodde. Studien är relativt ny och ämnet är fortfarande väldigt aktuellt.

Serpell (2005) undersöker i sin studie veterinärstudenters attityder gentemot djur och vad som kan påverka detta. Underlaget är relativt stort med 329 studenter som medverkat. Hur djurhälsopersonal påverkas av tidigare erfarenheter, nuvarande situationer och ägande eller icke-ägande av djur är väldigt intressant och påverkar nog i allra högsta grad hur denne sedan utövar sitt yrke i framtiden. Jag skulle vilja se en sådan här studie i Sverige gjord på svensk djurhälsopersonal. Studien är 12-14 år gammal innan publicering, då samhällets normer och etik ständigt förändras kanske studien är för gammal för att ge en rättvis bild över det attityder som råder bland de veterinärer som finns i dagens samhälle. Med större kunskap ökar vår etik och moral och vi blir mer medvetna och respektfulla gentemot andra levande varelser. Därför skulle jag vilja påstå att dagens veterinärer har en sundare etik än för 20 år sedan. Studien är dock grundlig med två delar och många frågor för studenterna att besvara i studien. Studien inkluderar även sällskapsdjur likväl som lantbrukets djur vilket ger en bred bas och det är intressant att se att de fanns skillnader i attityder beroende på djurslag. Även fast det kan finnas vissa felkällor så tror jag ändå man kan dra nytta utav de resultat studien fann.

Taylor & Signal (2005) diskuterar hur människors empati till människor var relaterade till empati för djur, hur våld gentemot djur är kopplat till våld mot människor och hur man kan lära sig att känna igen tecknen hos en person som kanske saknar denna empati. I studien tillfrågades 191 psykologistudenter på universitetsnivå och använde "Animal Attitude Scale" för att bedöma studenternas empati. Studenterna fick välja själva när de ville besvara frågorna och de fick själva välja under hur lång tid. Att studenterna kunde välja att besvara vissa frågor, pausa och sedan besvara några igen anser jag kan vara en stor felkälla då studenter får mer tid att tänka efter och analysera, kanske till och med att diskutera med andra, och därmed lämna ett mer "korrekt" svar och inte vad de själva ansåg i den stunden. Detta kan göra att svaren ger en skev bild av verkligheten. Även att använda psykologistudenter tycker inte jag kan representera "vanliga" människor då studenterna kan antas vara mer kunniga i mänsklig psykologi. Studien har även ett relativt brett

underlag av studenter i varierande ålder vilket kan jämna ut eventuella felkällor relaterade till en generation människor.

4.3.3. Hur kan arbetet tillämpas?

Som underlag till vidare undersökningar för att ta reda på var någonstans problemen ligger så att berörda parter vet vad som behöver förbättras och hur det kan gå tillväga för att lösa problemen. Några egna förslag på förbättringar är;

- Jordbruksverket behöver skapa eller förtydliga riktlinjer så att det blir lättare för Länsstyrelserna att arbeta och registrera/hantera ärenden likartat, samt så behöver djurskyddshandläggare närma sig djurhälsopersonalen och ha en tydligare dialog kring djurskydd och formalia.
- Jordbruksverket behöver göra giltiga e-postadresser obligatoriska vid registrering av Godkända Hovslagare (och övriga som ska registrera sig) för att lättare kunna få kontakt med dem för framtida undersökningar eller annat av intresse.
- Ett eller flera årliga evenemang för leg. veterinärer, leg. djursjukskötare och godkända hovslagare bör ordnas där hur man bedömer om djur sköts och hålls enligt djurskyddslagstiftningen ska tolkas och diskuteras så att en ökad samsyn kan nås. Detta tycker jag ska ordnas av ansvariga på Jordbruksverket (som huvudansvariga) men även i samstämman med diverse berörda föreningar/organisationer såsom exempelvis RAID, Veterinärförbundet och Svenska Hovslagarföreningen.
- Eftersom många medverkande i undersökningen upplever en lucka i sin utbildning vad gäller djurskyddslagstiftningen är värt att se över hur man bättre skulle kunna införliva hela djurskyddslagstiftningen i redan befintliga kurser.

4.3.4. Hur är mitt arbete ett värdefullt bidrag inom området?

Det är bland det första av sitt slag på detta område och belyser problem och annat att ta i beaktning för framtida utveckling av effektiviteten av anmälningsplikten. Arbetet visar även hur svårt det kan vara att göra en undersökning/uppföljning av en paragraf i djurskyddslagstiftningen och hur en undersökning/uppföljning skulle kunna förbättras.

4.3.5. Vilka möjliga nya frågeställningar finns att beakta för vidare forskning?

- Hur skulle Jordbruksverket kunna arbeta för att Sveriges 21 olika länsstyrelser ska kunna samarbeta med en harmonisering av registrering och hantering av ärenden?
- Hur ser beslutsordningen ut på djursjukhus/praktiker och hur påverkar det anmälningsplikten angående vanvård?

- Hur skulle man kunna gå tillväga för att förbättra tillämpningen av anmälningsplikten angående vanvård för djurhälsopersonal?
- Vad är det som saknas eller kan förbättras i utbildningen (för leg. veterinärer, leg. djursjukskötare och godkända hovslagare) för att de ska känna att de kan tillämpa anmälningsplikten angående vanvård på ett tillfredsställande sätt?
- Vad skulle ett eller flera årliga evenemang innehålla för att kunna fortbilda djurhälsopersonalen i tillämpning av anmälningsplikten och i bedömning av djur?
- Hur utbredd är det att djurhälsopersonal utsätts för hot och/eller våld vid anmälningsärenden?
- Vad finns det för kännetecken för en sådan situation så att hot och/eller våld riktad till djurhälsopersonal kan förebyggas?
- Hur många av de anmälningar om misstanke angående vanvård som kommit in från djurhälsopersonal sedan år 2010 har länsstyrelsen funnit vara befogade?
- Hur vanligt är det att djurhälsopersonal får sin legitimation/godkännande återkallat på grund av brister med att tillämpa anmälningsplikten angående vanvård?

4.3.6. Vilka konsekvenser kan mina nya frågeställningar ge för forskningen?

Detta kan bidra till att arbetsmiljön förbättras för de berörda, att tillämpningen av anmälningsplikten blir lättare, djurhälsopersonalen känner sig säkrare i sin yrkesutövning och att djurskyddet förbättras.

5. Slutsats

Den nya paragrafen som utökat skyldigheten att inkludera fler yrkesroller inom djurhälsovården har uppfyllt sitt syfte då de inkomna rapporterna har blivit fler över åren. Även om inte alla kategorier av djurhälsopersonal kan antas finnas representerade. Jordbruksverket behöver utforma riktlinjer till länsstyrelsen så att de kan harmonisera ärendehantering på en nationell nivå. Tillämpningen av anmälningsplikten är dock bristfällig då mindre än hälften faktiskt fullgör sin plikt att anmäla när de faktiskt misstänker vanvård. Fler undersökningar behövs för att ta reda på hur ett sådant arbete med att förbättra tillämpningen kan utformas. Undersökningen har lyft fram problemområden att handskas med för att förbättra tillämpningen av anmälningsplikten och öka djurskyddet ytterligare. Det framgår även att vidare utbildning inom ämnet djurskydd och hur djurskyddslagen kan tolkas och tillämpas är av största vikt för de medverkande i studien.

6. Sammanfattning

I Sverige har veterinärer sedan 1971 haft skyldighet att anmäla alla misstankar om vanvård av djur till berörd myndighet, i detta fall länsstyrelsen. Sedan den 1 januari 2010 har den skyldigheten utökats till att även omfatta andra yrkesroller inom djurhälsovården, såsom exempelvis leg. djursjukskötare och godkänd hovslagare. Detta enligt 28 a § Djurskyddslagen (1988:534). Syftet med anmälningsskyldigheten är att främja djurskyddet inom djurhälsovården. Syftet med den här studien var att undersöka om och hur skyldigheten uppfylls och hur djurhälsopersonal upplever anmälningsskyldigheten.

Länsstyrelserna registrerade inkomna anmälningar efter ”veterinär”, ”annan” eller ”allmän” vid tiden för studien. Därför kan inkomna anmälningar enbart antas komma från veterinärer då inkomna anmälningar från leg. djursjukskötare kan ha hamnat i kategorin ”annan” likväl som ”veterinär” och godkända hovslagare i ”annan”. Inkomna anmälningar, ej inräknat de från veterinärer på slakterier, var för året 2009 87st, 158st för året 2010, 221st för året 2011, 249st för året 2012 och 264st för året 2013. De inkomna anmälningarna delades upp i djurslag; hund (197), katt (317), övriga sällskapsdjur (13), häst (53), lantbruksdjur (323), övriga djur (8) och ospecificerat (381).

En enkät skickades ut till 45 kliniker/praktiker för häst och/eller sällskapsdjur anslutna till RAID samt till 120 godkända hovslagare. Totalt svarade 145 personer från samtliga yrkesroller inkluderade i benämningen djurhälsopersonal. Av de svarande hade 82 % av dem någon gång haft misstankar om vanvård av djur men endast 42 % av de svarande hade någon gång rapporterat sina misstankar till länsstyrelsen. Av de svarande kände 36 % att de var osäkra i sin bedömning av om djur sköts i enlighet med djurskyddslagen eller inte. Vidare var det 31 % som svarade att de själva, en kollega eller deras klinik/praktik fått mota hot och/eller våld efter att en misstanke om vanvård gjorts till länsstyrelsen. Hela 81 % av de svarande ansåg att de behöver mer utbildning och diskussion i ämnet över hur djurskyddslagen ska tolkas och hur man bedömer om ett djur missköts eller inte.

Slutsats; den nya paragrafen som utökat skyldigheten att inkludera fler yrkesroller inom djurhälsovården har uppfyllt sitt syfte då de inkomna rapporterna har blivit fler över åren. Jordbruksverket behöver utforma riktlinjer till länsstyrelsen så att de kan harmonisera ärendehantering på en nationell nivå. Tillämpningen av anmälningsskyldigheten kan förbättras och fler undersökningar behövs för att ta reda på hur ett sådant arbete med att förbättra tillämpningen kan utformas. Det framgår av denna studie att vidare utbildning angående djurskyddslagen och hur den ska tolkas är av största vikt för de medverkande i enkäten.

7. Tack

Jag vill tacka de djursjukskötarstudenter som inspirerade mig till att göra detta arbete. Jag vill passa på att tacka min handledare Stefan Gunnarsson vars kunskap och insikt i ämnet har hjälpt mig i mina funderingar och tankar. Jag vill tacka min kritiska partner Therese Alvegård för väl valda ord som hjälpt mig att utvecklas. Jag vill tacka min mamma, Lena Lindh, för stöd när motivationen har varit låg. Jag vill tacka mina underbara vänner Hanna Rogers, Anna-Lotta Hellqvist och Matilda Apelqvist för produktiva stunder där man fått prata av sig och kommit till nya insikter. Jag vill även tillkännage hur enormt tacksam jag är över alla ni som medverkade i min enkät, eller på annat sätt varit delaktiga i mitt arbete, ni är fantastiska!

TACK!

8. Referenser

- Billeschou Christiansen, S. & Forkman, B. 2007. *Assessment of animal welfare in a veterinary context - A call for ethologists*. Applied Animal Behaviour Science 106; 203–220.
- Djurskyddslagen (1988:354).
- Förordning (1971:810) med allmän veterinärinstruktion (omtryckt i 2008:1052, därefter upphävd genom Förordning 2009:1388).
- Heath, T. J. 2002. *Longitudinal study of veterinarians from entry to the veterinary course to 10 years after graduation: attitudes to work, career and profession*. Australian Veterinary Journal, Vol 80, No 8; 474 - 478.
- Lag (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.
- Lag om ändring i djurskyddslagen (1988:534) (2009:303).
- Serpell, J. A. 2005. *Factors Influencing Veterinary Students' Career Choices and Attitudes to Animals*. Journal of Veterinary Medical Education, 3 2(4).
- Taylor, N. & Signal, T. D. 2005. *Empathy and attitudes to animals*. Anthrozoös, 18 (1).

Bilagor

1. E-post till djursjukhus/kliniker/praktiker anslutna till RAID – Riksföreningen Anställda Inom Djursjukvård, samt till Godkända hovslagare registrerade hos Jordbruksverket:

Hej!

Jag heter Sanna Viktorsson Lindh och gör just nu mitt examensarbete på kandidatnivå i biologi med inriktning mot djurskydd. Mitt examensarbete är en undersökning kring anmälningsplikten för djurhälsopersonal - med inriktning mot små-/sällskapsdjur och häst. Enkäten är främst riktad till leg veterinärer, leg djursjukskötare och godkända hovslagare. Jag skulle vara hemskt tacksam ifall ni och era anställda kunde ta er 5 minuter att besvara min korta enkät på 11 frågor som jag gjort i Google Forms. Det går att använda länken/formuläret hur många gånger ni vill och svaren skickas inte förrän ni tryckt på skicka i slutet. De som är med och medverkar kan om man vill vara med i utlottningen av 2 biobiljetter. Det är även fritt fram att vidarebefordra länken till enkäten till andra berörda medarbetare.

<https://docs.google.com/forms/d/1wlrKJ5sH9-A3fA9uaYTo9qEptrVlf30ehBXbHJc4ap8/viewform>

Tack så mycket för hjälpen!

Hälsningar

Sanna Viktorsson Lindh

Etologi- och djurskyddsprogrammet 2011/2014
Sveriges Lantbruksuniversitet, Skara

2. Enkätens utformning

Undersökning kring anmälningsplikten för djurhälsopersonal angående vanvård

Detta är en kort enkät riktad främst till leg. veterinärer, leg. djursjukskötare och godkända hovslagare för att undersöka anmälningsplikten. Enkäten är en del av ett examensarbete på kandidatnivå inom ämnet biologi med inriktning mot etologi- och djurskydd.

Om inte "Ja" eller "Nej" stämmer in på dig så kan du svara "Vet ej".

OBS! Enkäten stänger söndag den 20 april kl:20.00, men svara gärna innan dess.

1. Vilken yrkesroll av djurhälsopersonal tillhör du?

Personer som är yrkesverksamma inom djurens hälso- och sjukvård och som har legitimation som veterinär eller djursjukskötare, eller godkännande för arbete inom djurens hälso- och sjukvård, som godkänd hovslagare, godkänd leg. sjuksköterska, godkänd leg. sjukgymnast eller godkänd leg. tandläkare. Legitimation och godkännande ska vara utfärdat av Jordbruksverket. Godkänd leg. sjuksköterska, godkänd leg. sjukgymnast eller godkänd leg. tandläkare = Annan

Leg. Veterinär

Leg. Djursjukskötare

Godkänd hovslagare

Annan

2. Hur länge har du varit verksam i din yrkesroll?

0-3 år

4-6 år

7-10 år

11-20 år

21-30 år

>30 år

3. Har du i din utbildning till din verksamma yrkesroll fått undervisning i Sveriges djurskyddslagstiftning?

Ja

Nej

Vet ej

4. Känner du till 28 a § i Djurskyddslagen (1988:534) som trädde i kraft 1 januari 2010?

”Anmälan om vanvård m.m. 28 a § Om den som tillhör djurhälsopersonalen i sin yrkesutövning finner anledning att anta att djur inte hålls eller sköts i enlighet med denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, ska denne anmäla detta till kontrollmyndigheten. Lag (2009:303).”

Ja

Nej

Vet ej

5. Har du någon gång i din verksamma yrkesutövning funnit anledning att anta att djur/-et inte hålls eller sköts i enlighet med djurskyddslagstiftningen?

Ja

Nej

Vet ej

6. Har du någon gång i din verksamma yrkesutövning anmält dina misstankar till Länsstyrelsen?

Ja

Nej

Vet ej

7. Av vilken anledning/-ar anmälde du dina misstankar eller avstod från att anmäla dina misstankar till Länsstyrelsen? (Om du aldrig haft misstankar om vanvård kan du hoppa över denna fråga)

Var vänlig ange ett eller flera exempel:

8. Känner du dig osäker kring att göra en bedömning av att djur inte hålls eller sköts i enlighet med djurskyddslagstiftningen?

Ja

Nej

Vet ej

9. Har du, eller dina kollegor/arbetsplats, fått uppleva hot, våld eller andra negativa incidenter från djurägaren/-hållaren på grund av att en anmälan gjorts av dig, en kollega eller av din arbetsplats?

Ja

Nej

Vet ej

10. Skulle du ha velat ha mer undervisning i din utbildning av din yrkesroll som behandlade djurskyddslagstiftningen samt hur man gör en bedömning av att djur inte hålls eller sköts i enlighet med djurskyddslagstiftningen?

Ja

Nej

Vet ej

11. Skulle du vilja ha kontinuerlig fortbildning rörande ovanstående i fråga 10?

Ja

Nej

Vet ej

3. Tabeller

Tabell 1 visar varje länsstyrelse för sig och deras inkomna anmälningar från kategorin ”Veterinär” under åren 2009 till 2013. I fetstilt står länsbokstaven för respektive län. Dock hade Jönköping, Värmland, Västerbotten och Västmanlands länsstyrelser ej angett några inkomna anmälningar för året 2009. Blekinge, Gävle, Jämtland och Skånes länsstyrelser hade plockat bort anmälningar från officiella veterinärer på slakterier från sina siffror. Enligt tabell 1 har de flesta länsstyrelser haft en jämn ström av inkomna anmälningar. Hos Västerbottens länsstyrelse har de inkomna anmälningarna däremot sjunkit med åren. Den som avviker störst från detta är Stockholms länsstyrelse där det har skett en 100 % ökning mellan år 2009 och 2010 och nästan 300 % ökning av inkomna anmälningar mellan år 2010 och 2011. Skillnaden mellan år 2009 och 2013 är en nästan 700 % ökning av anmälningar.

Tabell 2 visar vilka djurslag de inkomna anmälningarna berörde mellan 2009/2010 till 2013. Några få anmälningar gällde fler än ett djurslag, därav en högre siffra än antalet inkomna anmälningar från tabell 1. Några länsstyrelser hade delvis ofullständiga uppgifter: **Blekinge** - Siffror i e-post, slakterier bortplockade; **Gotland** – Siffror i e-post, oklart om slakterier är medräknade, ej angett djurslag; **Jämtland** – Excelfil, slakterier bortplockade; **Kalmar** – Siffror i e-post, ej angett djurslag; **Skåne** – Siffror i e-post, gett en ungefärlig siffra, slakterier bortsållade, ej angett djurslag; **Värmland** – oklart om vilka djurslag som är för 2014 och om slakterier är medräknade i djurslag; **Västmanland** – ej angett djurslag.

	Årtal														
	2009			2010			2011			2012			2013		
	V	VS	V	VS	V	VS	V	VS	V	VS	V	VS	V	VS	
Länsstyrelse															
K – Blekinge	2	-	1	-	1	-	1	-	2	-	2	-	3	-	
W – Dalarna	-	9	3	20	3	18	3	18	2	12	2	12	1	8	
I – Gotland	-	4	-	3	-	9	-	9	-	12	-	12	-	7	
X – Gävleborg	2	-	5	-	3	-	3	-	6	-	6	-	7	-	
N – Halland	2	8	3	8	1	7	1	7	2	9	2	9	8	15	
Z – Jämtland	5	-	6	-	10	-	10	-	13	-	13	-	13	-	
F – Jönköping	-	-	6	9	8	17	8	17	1	10	1	10	8	21	
H – Kalmar	7	9	8	17	8	11	8	11	8	19	8	19	5	18	
G – Kronoberg	1	4	5	11	2	3	2	3	3	4	3	4	6	7	
BD – Norrbotten	1	10	1	27	1	11	1	11	3	12	3	12	4	14	
M – Skåne	9	-	12	-	9	-	9	-	13	-	13	-	21	-	
AB – Stockholm	15	16	36	36	106	108	106	108	113	113	113	113	110	110	
D – Södermanland	1	5	2	5	9	15	9	15	9	14	9	14	13	16	
C – Uppsala	11	11	18	18	12	12	12	12	12	15	12	15	16	19	
S – Värmland	-	-	-	17	-	5	-	5	-	5	-	5	-	9	
AC – Västerbotten	-	-	10	50	7	21	7	21	14	25	14	25	10	14	
Y – Västernorrland	2	16	5	18	2	12	2	12	6	6	6	6	4	5	
U – Västmanland	-	-	-	8	-	7	-	7	-	9	-	9	-	3	
O – Västra Götaland	20	24	25	37	24	36	24	36	20	33	20	33	21	33	
T – Örebro	-	1	7	5	6	3	6	3	6	2	6	2	6	7	
E – Östergötland	9	9	5	5	9	9	9	9	16	16	16	16	8	8	
Totalt antal anmälningar/år	87	126	158	294	221	304	221	304	249	316	249	316	264	314	

Tabell 1 – Tabell över inkomna anmälningar från djurhalspersonal från Sveriges 21
* Delvis ofullständiga uppgifter, se resultattext. 1 ärenden tillhörande kategorin "Veterinär" ur
Länsstyrelsens databas Platina.

Tabell 2 – Tabell över vilka djurslag de inkomna anmälningarna från kategorin "Veterinär" berörde för respektive Länsstyrelse mellan 2009/2010-2013.

Länsstyrelse	Anmälningarna berörde dessa djurslag mellan 2009/2010-2013									
	Hund	Katt	Övriga sällskapsdjur	Häst	Lantbrukets djur	Övriga djur	Ej specificerat			
K – Blekinge*	2	1	-	2	5	-	-			
W – Dalarna	6	2	-	1	39	-	19			
I – Gotland*	-	-	-	-	-	-	-			
X – Gävleborg	4	3	1	2	2	-	13			
N – Halland	2	3	-	-	17	1	24			
Z – Jämtland*	1	4	-	1	7	-	33			
F – Jönköping	6	4	1	2	2	1	41			
H – Kalmar*	-	-	-	-	-	-	-			
G – Kronoberg	8	1	-	1	4	-	15			
BD – Norrbotten	11	2	-	-	31	1	29			
M – Skåne*	-	-	-	-	-	-	-			
AB – Stockholm	84	257	9	11	13	2	11			
D – Södermanland	1	-	-	1	6	-	47			
C – Uppsala	15	12	-	9	31	-	11			
S – Värmland*	8	7	-	6	18	-	-			
AC – Västerbotten	11	3	-	5	25	1	65			
Y – Västernorrland	5	-	-	2	24	-	26			
U – Västmanland*	-	-	-	-	-	-	-			
O – Västra Götaland	23	12	2	9	81	2	35			
T – Örebro	-	-	-	-	-	-	-			
E – Östergötland	10	6	-	1	18	-	12			
Totalt antal anmälningar/djurslag	197	317	13	53	323	8	381			

*Delvis o fullständiga uppgifter, se resultattext

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- * **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- * **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- * **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67000
E-post: hmh@slu.se
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

*Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and Health*

*P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511 67000
E-mail: hmh@slu.se
<http://www.slu.se/animalenvironmenthealth>*
